

La literatura i el món dels mèdia

Montse Palau, del departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili, ens explica com va anar l'encontre que s'hi va organitzar per analitzar les funcions i la influència que exerceixen els escriptors en els mitjans.

Des de fa uns anys, el Ministeri de Cultura espanyol, a través de la Direcció General del Libro, promou, tot atorgant subvencions per a realitzar congressos, les "presències literàries a la Universitat". Aprofitant aquesta oportunitat d'aplegar tot d'una un seguit d'escriptors i escriptores en lloc d'esperar el degoteig de mes en mes –si és que vénen–, el departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona va organitzar un encontre, coordinat per la professora i escriptora Margarida Aritzeta, sobre les relacions entre literatura i mitjans de comunicació, amb el títol general de "Literatura i món dels mèdia".

Els objectius eren diversos i alhora interrelacionats. Per una banda es tractava de portar la literatura "viva" a la Universitat i, per una altra, tractar un tipus de literatura, que alguns anomenen "subgèneres" i que no apareix –a excepció dels formalistes russos– ni als manuals de literatura ni als estudis de teoria literària.

Al mateix temps es podrien analitzar altres qüestions, com per exemple, comprovar com la literatura "cultura" influeix en els mitjans de comunicació; si la presència professional d'aquesta literatura "cultura" millora el producte mediàtic; si les pràctiques en el món dels mèdia repercuteixen en les creacions en forma de llibre o si hi ha relació entre les obres en un suport tècnic o en altre.

L'encontre es va estructurar –marcat pel temps i el pressupost– d'una manera clara; un repàs als mèdia més importants des de diverses vessants durant tres dies, i uns seminaris pràctics la setmana següent, comptant amb la presència d'escriptors i escriptores relacionats amb els mitjans de comunicació. Així, després de la inauguració de rigor amb les autoritats pertinents, Guillem-Jordi Graells obria el dia 13 d'abril les sessions amb una conferència que abastà el tema de manera global. La tarda va anar dedicada a la relació literatura-televisió mitjançant una conferència de Jaume Cabré i una taula rodona posterior que comptà amb Guillem-Jordi Graells, Jaume Cabré, Ferran Torrent i Josep M. Benet i Jornet.

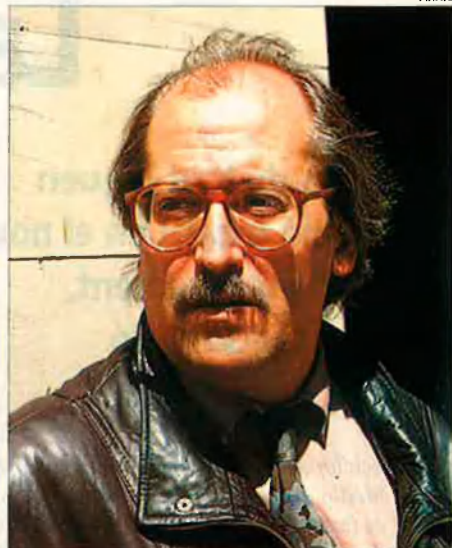
El republicà dijous 14 d'abril s'encetà amb una conferència d'Ignasi Riera sobre "Literatura i planificació cultural" amb Antoni Serra, el mateix Riera, Isabel-Clara Simó i Rafael Vallbona. El protagonista de la tarda fou el cinema, tractat per Jaume Fuster i Andreu Martín. El divendres 15, la literatura i el món dels mèdia fou enfocada des de les comarques tarragonines mitjançant una taula rodona amb la participació de Joan Cavallé, Xavier Cassadó, Rosa Pagès i Jordi Folch. I Víctor Mora, parlant d'"El còmic com a porta d'accés a la lectura", tancava el primer assalt.

El dilluns següent fou el torn dels *reality shows* i la seva incidència en la nostra societat, amb una conferència del catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra Josep M. Casassús.

I durant els tres dies següents, durant les tardes es van realitzar uns seminaris, amb la inclusió de projeccions, exposicions i comentaris. Així, Magí Sunyer plantejà el pas de novel·la a cinema de *La febre d'or* de Narcís Oller, mentre que Francesc Masip va analitzar les interrelacions entre teatre i cinema. Dues setmanes, doncs, tan atapeïdes com la quantitat d'informació amb què ens bombardegen quotidianament.

El paper dels escriptors. Guillem-Jordi Graells, en la seva conferència inaugural, va posar sobre la taula una panoràmica general sobre les relacions entre la literatura i els mitjans de comunicació que va servir de punt de partida per a les discussions posteriors. Graells, que va definir els mèdia com a "temptadors i llaminers" gràcies al mercat de treball i la professionalització que representen, va dividir la gent que escriu literatura en tres grups: el dedicat només als mèdia, el que combina llibre i mèdia i el que només es dedica al producte llibresc. En aquest darrer, però, va diferenciar entre els "irreductibles" –que no volen sentir a parlar de "potineries i subgèneres"– i els que no treballen en els mèdia perquè no els criden; i un punt important: la necessitat d'un aprenentatge o reciclatge específic per treballar en els mèdia, molt més complexos i suma de molts elements. Un punt en el qual van estar d'acord "les perspectives de futur" exposades per Joan Cavallé, Jordi Folch, Rosa Pagès i Xavier Cassadó, "L'autor –va remarcar Graells– no pot desconèixer aquests nous elements, perquè, si no, la reconversió del seu material passarà, cas freqüent, a altres mans i l'autor de l'original estarà descontent de la nova versió". Un tema analitzat en la pràctica en els seminaris, que, a través de projeccions, marcaven les diferències entre els originals llibrescos i la seva versió audiovisual, com *La febre d'or* –Narcís Oller vs. Gonzalo Herralde/Graells– o les relacions entre teatre i cinema –amb el títol prou definidor d'"El gat i la rata".

Però, posteriorment, vam poder veure que aquest control és malgrat l'esforç, prou difícil; Benet i Jornet es queixava de la manipulació i ignorància per part dels realitzadors de televisió; Ferran Torrent ens exposava el rocambolesc plantejament de la sèrie *Russafa 56* de Canal 9. Jaume Cabré i Jaume Fuster incidien en els problemes econòmics de producció que condicionen els guions: Andreu Martín posava en evidència la ignorància de força directors i productors; Rafael Vallbona i Antoni Serra criticaven el poc consum de cultura en els diaris del nostre país.

Guillem-Jordi Graells, Jaume Cabré, Andreu Martín, Jaume Fuster i Ignasi Riera. Els escriptors parlen dels mitjans.

Però, tot i això, vam poder comprovar que cap d'ells tira la tovallola i que, fins i tot, cal tenir esperança en una indústria incipient i nova, com van remarcar dos Jaumes, el Fuster i el Cabré.

I davant d'aquesta panoràmica, la relació entre literatura i un producte dels mitjans, en què autors i autores perden la comunicació directa per participar en un treball en equip, en què passen d'un acte gratuït a un acte que ve per encàrrec i amb una nova estructura ja marcada –com van anar explicant les diferents ponències– aporta una nova qüestió: el paper dels escriptors i les escriptores en els mitjans.

Ignasi Riera, per qui "l'escriptor és un drapaire de les paraules que ho arreplega tot i d'aquí es fa més o menys la vida", manifestava que l'ofici i la capacitat de la gent de la literatura és necessària en els mitjans de comunicació, en els diaris o les tertúlies, perquè "verbalitza els processos que altres veuen". Tanmateix, tot i la nova dedicació, tot i que les persones que hi van intervenir deixessin ben clar que escriptor i escriptora no és tan sols qui és editat en forma de llibre, la literatura escrita va vèncer. Jaume Cabré diferenciava les dues dedicacions; Jaume Fuster plantejava el cinema a partir de la literatura; Andreu Martín es dolia de les males adaptacions de les seves novel·les, a pesar que entonava un mea culpa per les que ell ha realitzat d'altres; Benet i Jornet es definia com a

dramaturg i Ferran Torrent plorava pels seus negres amb saxo.

I és que ja ho va dir Isabel-Clara Simó, encara que en lingüística no són gens clares les classificacions en la tipologia del discurs textual, la novel·la "és el text de textos, el discurs dels discursos", en què "cap text és exclòs".

I és que, sigui com sigui, el paper dels escriptors i les escriptores en els productes mediàtics és, com va definir Graells, el de "l'última mona" i la societat no els té en consideració –allò tan típic i cert de qui se'n recorda, per exemple, del nom d'un guionista d'una pel·lícula superpremiada–. La presència d'aquests productes, va remarcar, és gairebé nul·la a la premsa, on mai "no han publicat cap crítica literària d'un producte no llibresc". El poder, a més, segons el Nani Riera, "té una relació malaltissa amb el món de l'escriptura, una relació neroniana, temptat de cremar una ciutat si algú en fa la crònica". I als greuges cal afegir allò que fou unànimement repetit en cadascuna de les intervencions: la nul·la presència dels escriptors contemporanis a les universitats i el poc interès que aquestes hi mostren. Per tant, medalles a la solapa de Filologia Catalana de la Rovira i Virgili.

I una altra unanimitat final: *Poble Nou*. Tota la sala s'impacientava bavejant quan Benet i Jornet deia i no deia i ens deixava amb la intriga de si la Rosa i l'Antònio es reconciliaran o si l'Anna i el Marc no seran germans, ...i

Montse Palau